

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

II. De actibus fortitudinis, speciatim de Martyrio, veluti præcipuo actu
fortitudinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

mundi facilius ferimus, si contra ea clypeo praesentia praeuincimur: tamen in repentinis periculis, ubi sine praemeditatione agitur, maxime manifestatur fortitudinis habitus, siquidem hoc ipsum signum est, habitum fortitudinis esse maxime roboratum; ita ut habitus agat quasi per modum naturae.

ASSERTIO VII. Fortis ad fortitudinis actum etiam iram adhibet; sed ratione moderatam. Ita S. Thomas q. 127. art. 10. ex Aristotele 3. Ethic. c. 8. dicente, quod furor cooperatur fortibus. Ratio est; quia appetitus sensitui est, mediante impetio rationis, cooperari ad promptius agenda ea, quae decent; nemo autem nescit, iram actionibus fortis maxime adinoculari; cum ira in aggrediendis, pellendisque periculis inprimis versetur.

Qua de causa uniuersim Peripatetici, quorum princeps fuit Aristoteles, & iram, & alias animae passiones attribuebant uirtuosis, sed moderatas ratione. Neque ipsa dissensisse videntur Stoici, dum iram & ceteras animae passiones ab animo Sapientis excludebant: hi enim vocabant animae passiones, immoderatos quosdam affectus appetitus sensitui, quos idcirco etiam *agritudines*, vel *morbos* appellabant: licet reuera Seneca Stoicorum sectator lib. de ira c. 16. à rebus agendis iracundiam penitus excludat.

Queritur tertio, quomodo se habeat fortitudo, tum ad ceteras uirtutes, tum ad donum Spiritus Sancti, quod Fortitudinis dicitur. Assertio I. Inter uirtutes cardinales, potior ac nobilior est prudentia; secunda iustitia, tertia fortitudo; quarta temperantia; & post has ceterae uirtutes. Ita S. Thomas q. 123. a. 12. Probatur. Quia tanto aliqua uirtus maior est, quanto melior est, iuxta Augustinum de Trinit. c. 6. ubi ait: *In his, quae non mole magna sunt, idem est esse maius, quod melius.* Bonum autem proprium ac praecipuum hominis, est bonum rationis, secundum Dionysium de diuinis nominibus c. 4. quod essentialiter continet prudentiam, quae est perfectio rationis, ac ceterarum uirtutum moralium moderatrix: iustitia autem est *huius boni factiua*, seu principaliter operatiua, quatenus ad eam pertinet, ordinem rationis ponere in omnibus rebus humanis: aliae autem uirtutes sunt *conseruatiuae huius boni*, inquantum scilicet moderantur passiones, ne abducant hominem à bono rationis: & in ordine harum fortitudo tenet locum praecipuum; quia timor periculorum mortis maxime est efficax ad hoc, ut hominē faciat recedere à bono rationis: postquam ordinatur temperantia: quia etiam delectationes tactus maxime, inter cetera, impediunt bonum rationis. Id autem quod essentialiter tale est, potius est eo, quod solum effectiue tale dicitur: & hoc etiam potius est eo, quod dicitur tale (conseruatiue) secundum remotionem impedimenti.

Idem confirmatur ex ratione subiecti uia uisuiusque uirtutis cardinalis. Intellectus enim, cui inest prudentia, nobilior est uoluntate, cui inest iustitia; & uoluntas nobilior appetitu sensitui; & in hoc ipso appetitus irascibilis, cui inest fortitudo, nobilior est appetitu concupiscibili, in quo est temperantia. Idem confirmatur ex Aristotele l. 1. Rhetor. c. 1. ubi ait, *iustos & fortes maxime amari, quia sunt maxime utiles in bello, & in pace.*

Tom. III.

Nec obstat quod Ambrosius l. 1. de officiis c. 35. ait, *Fortitudinem uelut ceteris excelsores esse.* Hoc enim intelligendum est, secundum quid; nempe uel secundum quandam generalem utilitatem; prout & in rebus bellicis, & in rebus ciuilibus siue domesticis utilis est, ut respondet S. Thomas eodem a. 12. ad 1. uel quia fortitudo maxime circa difficilia versatur; cum tamen interim ratio uirtutis magis consistat in bonis, quā in difficili, ideōque magnitudo uirtutis simpliciter loquendo metienda sit potius ex bonitate, quam difficultate, iuxta S. Thomam ibidem ad 2.

ASSERTIO II. Fortitudo est etiam donum Spiritus Sancti, quatenus eodem homo facile mobilis redditur & idoneus ad sequendū ductū Spiritus Sancti, ad fortiter operandū, adeoque ad constantiam tā in bonis arduis pagendis, quā in malis pferendis retinendā Patet ex l. 1. r. v. 2. Ratio est. Nam praeter communem ductū rationis animus hominis ulterius nonnunquam mouetur à Spiritu Sancto ad hoc, ut feliciter ad finē perducatur quolibet opus bonum imchoatū, ac simul euadatur ac superet quaecumque pericula imminuentia: quod quidē excedit naturā humanā; cum non sit in potestate hominis, ut semper consequatur finē sui operis, uel euadat mala seu pericula, quibus uel in ipsa morte homo nonnunquam opprimitur. Et quamuis fortitudinis uirtus perficiat animum ad sustinenda quaecumque pericula, secundū comunē ductū rationis; non tamen sufficit ad praestandā fiduciam euadendi quaecumque pericula; sed hoc pertinet ad fortitudinē, quā est donū Spiritus Sancti. ut docet S. Thomas ibidē, de qua re plura dixim⁹ tom. 2. d. 3. q. 6. du. 1.

DVBIUM II.

De actibus fortitudinis; speciatim de martyrio uelut praecipuo actū fortitudinis.

S. Thomas 2. 2. q. 124. aa. 5.

CVm ex dictis dubio praecedenti constet, fortitudinem generatim uersari, tum in aggrediendis & superandis periculis mortis tū in sustinendis ac pferendis ipsē; ac pinde uniuersim duos actus habere, *sustinere*, & *aggredi*, quorum ille sit potior; S. Thomas tamē inter act⁹ fortitudinis solius martyrij particularē tractationem suscipit; nempe quia hic solus actus peculiari explicatione indiget; suppositis ijs, quae de officio militum, ac fortitudinis bellicae debito & actibus diximus supra d. 2. de charitate. Hic igitur solum queritur, an, & cuiusnā uirtutis; quamque praestans sit actus martyrij; & in quo consistat, seu quid ad eum requiratur.

ASSERTIO I. Martyrium est actus uirtutis. Ita S. Thomas q. 124. a. 1. contra Basilidem haeticum, asserentē, non licere subire martyrium, ut colligitur ex Tertulliano lib. de praescript. sub fin. Probatur & colligitur ex Matthaei 5. v. 10. *Beati qui persecutione patiuntur propter iustitiā; quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Et Matthaei 10. v. 8. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autē non possunt occidere.* Ratio est. Quia martyrij actus in hoc consistit,

K k 3

ut aliqui firmiter stet in veritate & iustitia, contra persequentium impetus: quod est utiq; virtutis.

Nec obstat primo, quod martyrium aliquando conveniat etiam ijs qui carent usu rationis; nempe in infantibus pro Christo occisis, iuxta Hilarium Canone 1. in Mattheum & comunem Ecclesie sensum; cum tamen omnis actus virtutis sit voluntarius.

Nam præterquam quod nonnulli absq; fundamento dixerunt, in eiusmodi innocentib; acceleratum fuisse miraculose liberi arbitrij usum, Respondetur, martyrij gloriam, quam in alijs propria voluntas meretur, parvulos illos per Dei gratiam ac specialem favorem fuisse assequutos; ita ut in ijs effusio sanguinis propter Christum, vicem gereret baptismatis; atque ita sicut in pueris baptizatis, per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam obtinendam, ita & in occisis propter Christum meritum Martyrij Christi operetur ad palmam martyrij consequendam, iuxta Augustinum sermone 66. inter additos à Louanienfibus, ubi ait: *Ille de vestra corona dubitabit in passione pro Christo, qui etiam parvulis baptismum prodesse non existimat Christi. Non habebatis etatem, qua in passurum Christum crederetis, sed habebatis carnem, in qua pro Christo passuro passionem sustineretis.*

Quamvis ergo martyrium parvulis nõ profuerit per modum actus virtutis, cuius quidẽ ipsi capaces non erant; nihil obstat tamen, quo minus tum iisdem per modum actus privilegiati, tum adultis utroq; modo salutaris esse possit.

23 Nec obstat secundo, quod martyrium etiam tribuatur nonnullis sanctis feminis, quæ tempore persecutionis, ut insectatores sua pudicitia devitarent se in fluvium deiecerunt, eoque modo defunctæ sunt; quarum etiam martyria in Catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentantur, ut refert Augustinus lib. 1. de ciuit. cap. 26. cum tamen alioqui occidere se ipsum, non sit actus virtutis, sed illicitum.

Ad hoc enim bene respondet S. Thomas q. 124. art. 1. ad 2. ex Augustino ibidem affirmante, esse possibile, quod Ecclesie aliquibus fide dignis testimoniationibus diuina per sua seruit auctoritas, ut istarum sanctarum memoriam sic honoraret. Nimirum quia quod alioqui communi lege illicitum est, id eis peculiari instinctu diuino licitum & laudabile fuit iuxta ea quæ suo loco vniuersim de lege naturali docuimus tom. 2. disp. 5. q. 2. dub. 4.

24 ASSERTIO II. Martyrium est actus fortitudinis. Ita S. Thomas q. 124. a. 2. ex comuni, contra Martinum de Magistris apud Caietanum ibidem a. 2. Et colligitur ex illo Hebr. 11. v. 34. *Fortes facti sunt in bello; quod de martyribus legit Ecclesia, ut ait S. Thomas ibidem, Ratio est. Quia fortitudinis est, hominem confirmare in bono virtutis, & maxime contra pericula mortis: hoc autem fit actu martyrij; quo homo confirmatur in bono virtutis, cum fidem & iustitiam non deserit, propter imminentiæ pericula mortis. De quare Cyprianus lib. 2. Epist. 6. Vidit admirans præsentium multitudo celeste certamen, & in prælio stetit seruus Christi, voce libera, mente incorrupta, virtute diuina.*

25 Nec obstat, quod martyrio testimonium præbetur fidei Christi; quodq; ad actum martyrij præcipue inclinatur charitas; quæ etiam per actum mar-

tyrij potissimum manifestatur, ut inferius dicitur.

Nam ut bene respondet S. Thomas cit. a. 2. ad 1. & 2. circa actum fortitudinis tria possunt considerari. 1. bonum illud in quo fortis firmatur, quod quidẽ se habet ad fortitudinẽ tanquam finis. 2. primum & principale motiuum, ex parte virtutis imperantis. 3. ipsa firmitas animi, qua quis non cedit contrarijs à bono illo auertentibus: è quibus primò pertinet ad fidẽ; sicut enim fortitudo cuius firmat animum hominis in iustitia humana, propter cuius conseruationem mortis pericula sustinet; ita etiam fortitudo gratuita firmat animum hominis in bono iustitie Dei, quæ est per fidem Iesu Christi, ut dicitur ad Rom. 3.

Secundò pertinet ad charitatẽ; quæ ut ceteros virtutis actus, ita etiã martyrij actum imperat, & ad Deum ut finem vltimum refert: unde etiam martyrium, sicut & quilibet virtutis actus habet, ut sit meritorium, seu ad vltimam salutem proficuum, iuxta illud 1. Corinth. 13. vers. 3. *Si tradidero corpus meum ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Tertium quod in recto nomine martyrij significatur, spectat ad fortitudinẽ. Quo fit ut martyrium comparetur ad fidem, tanquam ad finem, in quo quis confirmatur, & pro quo tunc ergo fortiter certat; ad charitatem autem velut actus imperatus ad virtutem imperantem; ad fortitudinem autem, ut actus elicitus ad virtutem elicentem.

In quo etiam differt martyrium à simplici confessione fidei; hæc enim per se nullam aliam habet bonitatem, præterquam ipsius fidei, quam profitetur; cuius proinde etiam actus proprius & quasi elicitus dicitur, ut dictum disp. 1. q. 7. dub. 1. & 5. at vero martyriũ & proprio & immediato obiecto spectatum, propria honestatem habet, ad fortitudinem spectantem, ut dictum.

26 Nec obstat secundo, quod martyrij laus insustinendo consistit: quod tamen præcipue ad patientiæ virtutem pertinet. Differt enim nihilominus fortitudo à patientia, ut dicitur du. 5. tum quod ad fortitudinẽ pertinet, non qualiacunque aduersa, sed illud quod est longe difficillimum, nempe ipsa pericula mortis sustinere; tum quod fortitudo est principaliter circa timores moderandos; patientia vero principaliter est circa tristitias. Nam patientis dicitur aliquis, non ex hoc, quod non fugit, sed ex hoc quod laudabiliter se habet in patiendo, quæ præsentialiter nocent, ut scilicet non inordinate ex eis tristetur. Et ideo fortitudo est proprie in irascibili; patientia autem in concupiscibili. Ita S. Thomas q. 136. a. 4. ad 1. & 2. Quia tamen patientia deseruit fortitudini ex parte actus principalis, qui est sustinere; inde est, quod concomitanter in Martyribus patientia commendatur, ut ait S. Thomas q. 124. a. 2. ad 3.

Dices; quidnam tamen Martyrium sit actus religionis; cum eo vel maxime DEO honorare deferatur. Respondeo, posse quidem etiam imperatiue à religione imperari; & consecutiue ad honorem Dei cedere: sed intrinsece prout est honesta & voluntaria tolerantia & susceptio mortis, est actus fortitudinis, ut dictum.

27 ASSERTIO III. Esti martyrium, si præcipue secundum se & ex parte intrinseci motiui, seu virtutis fortitudinis, à qua elicitur, spectetur, non

fit actus maximæ perfectionis & excellentiæ; si tamen referatur ad charitatē, qua homines ad martyriū impelli solent, tanquā actus eius imperatus, ita martyrium inter actus virtutum externos est maxime perfectus. Ita S. Thomas q. 124. a. 3. Probatur Tanto enim quilibet actus virtutis, præstantior est, quanto tum habitus eiusdem, tum obiectū, circa quod versatur, præstantius est: sunt autem virtutes Theologicæ præstantiores moralibus, idque ob ipsam obiecti præstantiā, ut suo loco dictū; & inter ipsas theologicas Virtutes, omnium præstantissima est charitas, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 13. v. 13. *Maior autem horum est charitas.* Et ad Colossi. 3. v. 14. *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.*

Martyrium autem inter omnes actus virtutum maxime demonstrat perfectionem charitatis: quia tanto magis quisque probatur rem aliquā amare, quanto propter eam tuendam aut gratiora contemnit, aut acerbiora sustinet: nihil autem inter omnia huius vitæ bona, vita amabilius, aut morte acerbius, quādo metu pœnarū etiā bruta animalia à maximis voluptatibus abstrahuntur, ut docet Augustinus lib. qq. 83. q. 36. Quamuis ergo martyriū secundum se non sit actus præstantissimus virtutis, prout tamen à charitate imperatur, merito ex suo genere præstantissimus virtutis actus dicitur, utpote maxime charitatis signum, secundum illud Ioānis 15. v. 13. *Maiorem hæc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amico suo.*

Et quamuis à Gregorio vlt. moral. ca. 2. *obediencia cunctis vobis præfertur*, ipsum tamen martyrium complectitur id, quod summum in obedientia esse potest, ut scilicet aliquis sit obediens usque ad mortem, ut de Christo dicitur Philipp. 2. v. 8. *Vnde patet*, inquit S. Thomas q. 124. a. 3. ad 2. *quod martyrium secundum se est perfectius, quam obedientia absolute dicta.* Sicut etiam Augustinus lib. de sancta virginitate c. 46. præfert martyrium virginitati, quia nimirum hæc castitas, illa fides & charitas defenditur; hæc spernuntur voluptates, per illam ipsa vita contemnitur.

ASSERTIO IV. Non tamen idcirco quisque seipsum sponte absque causa ad martyrium consequendum ingerere debet; sed sustinere illatum. Ita S. Thomas q. 124. a. 1. ad 3. Patet ex illo Christi Matthæi 10. v. 23. *Cum autem persecutur vos in civitate ista, fugite in aliam.* Ratio est; quia præcepta affirmatiua non obligant pro omni tempore, sed certis quibusdam tantum circumstantijs concurrentibus, adeoque loco, tempore, modo conuenienti, &c. *Et hoc præcipue*, inquit S. Thomas, *videtur obseruandum in martyrio, quod consistit in debita sustinentia passionū iniuste inflatarum.* Non enim debet homo occasionem dare alteri iniuste agendi: sed si alius iniuste egerit, ipse moderate tolerare debet. Ex causa tamen fieri potest, ut aliquis non solum non teneatur fugere pericula mortis, sed etiam teneatur, in eadem pericula sese ingerere, iuxta dicta disp. præced. de ordine charitatis.

ASSERTIO V. Ad martyrii perfectam rationem requiritur, ut aliquis mortem sustineat propter Christum, siue Deum. Ita S. Thomas q. 124. a. 4. Probatur & declaratur; quia Martyr dicitur,

quasi *testis fidei Christianæ*, per quam nobis visibilia pro invisibilibus contemnda proponuntur, iuxta Apostolum Heb. 11. v. 1. & 22. Ad martyrium ergo pertinet, ut homo testificetur fidem, ipso opere ostendens, se omnia præsentia contemnere, ut ad futura & invisibilia bona perueniat. *Quod non fit, nisi professione ipsius vite propter DEVM: siquidem homines consueverunt, & consanguineos, & omnia bona possessa contemnere, atque etiam dolores corporis pati, ut vitam conseruent.* Vnde & Satan contra Iob induxit cap. 2. *Pellem pro pelle, & cuncta quæ homo habet, dabit pro anima sua, id est, pro vita sua corporali.* Quare martyrium proprie non dicitur, ex sola tolerantia carceris, vel exilij, vel rapina diuitiarum, nisi forte secundum quod ex his sequitur mors.

Si quis tamen post mortalia vulnera pro Christo suscepta, vel quasvis alias tribulationes continuatas usque ad mortem, quas à persecutoribus patitur, pro fide Christi, diu uiuat, actus martyrii meritorius est etiam illo eodem tempore, quo huiusmodi afflictiones patitur; quia meritum martyrii non est post mortem, sed in ipsa voluntaria sustinentia mortis, prout aliquis scilicet voluntarie patitur afflictionem mortis, ut ait S. Thomas q. 124. a. 4. ad 3. & 4. Vbi etiam ex eodem respons. ad 1. notandum, B. Virginem proprie non fuisse martyrem, sed solum per quandam similitudinem, de qua re suo loco.

ASSERTIO VI. Neque tamen ideo ad causam martyrii præcise requiritur, ut quis morte afficiatur propter fidem, seu in odium fidei; sed satis est, si quis propter quodcumque aliud virtutis opus, ad Deum aliquo modo relatum, mortem patiatur: ac proinde non tantum fides, sed omnium virtutum opera, ut in Deum referuntur, martyrii causæ esse possunt. Ita S. Thomas a. 5. ex comuni. Probatur ex scriptura Matthæi 5. v. 10. *Beati qui persecutione patiuntur propter iustitiam, quod ad martyrium spectare notauit Glossa ex Hieronymo ibidem.* Ad iustitiam autem pertinent non solum fides, sed etiam aliæ virtutes.

Accedit illud 1. Petri 4. v. 15. *Nemo vestrum patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor.* Si autem ut Christianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine. Dicitur autem Christianus non solum à fide Christi, sed etiam quod spiritu Christi virtutum opera peragit, secundum illud Rom. 8. vers. 9. *Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius; quodque ad imitationem Christi peccatis moritur, secundum illud ad Galat. 5. v. 24. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentijs.* Et ideo ut Christianus patitur, inquit S. Thomas cit. a. 5. ad 1. non solum qui patitur pro fidei confessione, quæ fit per verba; sed etiam quicumque patitur, pro quocumque bono opere faciendo, vel pro quocumque peccato vitando, propter Christum, quia hoc totum pertinet ad fidei protestationem.

Exemplum habemus tum in alijs quibusdam Martyribus, tum in S. Ioanne Baptista, cuius martyriū in Ecclesia celebratur, et si non pro neganda fide, sed pro reprehensione adulterij mortem sustinuerit, inquit S. Thomas ibidem in corpore.

Ratio est; quia Martyres generatim dicuntur, qui mortis perpeffione testimonium perhibent veritati, non cuiusvis, sed veritati, quæ secundum pietatē

est; quæ per Christum nobis innotuit: Unde et Martyres Christi dicuntur, quasi testes ipsius; cuiusmodi est veritas fidei; quæ proinde omnis Martyrij causa est. Sed ad fidei veritatem non solum pertinet ipsa credulitas cordis, sed etiam exterior protestatio; siue per verba, siue per facta, quibus aliquis fidem se habere ostendit, secundum illud Iacobi 2. v. 18. Ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Unde etiam de quibusdam dicitur ad Titum 2. v. 16. Confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Et ideo omnium virtutum opera, secundum quod referuntur in Deum, sunt quaedam protestationes fidei, per quam nobis innotescit, quod Deus huiusmodi opera à nobis requirit, et nos remunerat; et secundum hoc possunt esse Martyrij causa. Ita S. Thomas ibidem.

33 Summa est: Omnis protestatio fidei potest esse causa martyrij: Omnium virtutum opera ad Deum seu ad finem ac beatitudinem supernaturalem aliquo modo relata, sunt protestationes fidei. Ergo. &c.

Ex quo sequitur, etsi veritas aliarum scientiarum per se non pertineat ad cultum diuinitatis, nec sit veritas secundum pietatem; nec adeo eiusdem confessio per se & directe possit esse causa martyrij; quia tamen omne mendacium peccatum est, idcirco vitatio mendacij contra quamcumque veritatem sit, in quantum est peccatum diuina legi contrarium, potest esse Martyrij causa, vt docet ibidem S. Thomas ad 2.

Similiter etsi defensio Reipublicæ per se nude spectata non sit causa martyrij, vt cernitur in militibus, qui in bello iusto moriuntur; si tamen eiusmodi actus, seu bonum humanum, relatione in Deum, diuinum quodammodo efficiatur, nihil obstat, quo minus sit martyrij causa: potest enim quodcumque bonum humanum esse martyrij causa, secundum quod in Deum refertur.

Cæterum quænam conditiones ad martyriū requirantur, quæque ratione martyrio peculiaris in cælo laurea respondeat, diximus tom. 2. disp. 1. q. 4. dub. 3. Quam vim etiam habeat martyrium ad peccata delenda, etiam ex opere operato, ac per modum singularis cuiusdam operis quasi à Deo privilegiati, suo loco de baptismo explicandum est, vbi agitur de baptismo sanguinis.

34 Illud solum hoc loco notandum, martyrij vocabulo & mortem ipsam pro Christo exantlatam, & actum, quo mors seu perpessio mortis acceptatur, significari; quandoquidem utroque fidei veritati testimonium perhibetur, & utriusque conuenit communis martyrij definitio, nempe testimonium, quo quis morte ipsa pro Deo obita testificetur aliquam fidei veritatem, vel in se ipsa, vel in aliquo pio virtutis opere reluctantem, vt notauit Gregorius de Valentia hic q. 2. de fortitudine pu. 1. Et frequens est, vt ipsum etiam obiectum virtutis alicuius ipso virtutis nomine appelleretur, vt de fide ac spe suo loco dictum; tamen si S. Thomas hic proprie agat solum de martyrio, prout virtutis actus est, vt ex dictis colligitur. Plura loco citato.

DVBIUM III.

De præceptis fortitudinis; ac virtutis fortitudini oppositis; nimirum timore, intimiditate, audacia.

S. Thomas 2. 2. q. 125. 126. 127. & 140.

Sicut aliarum virtutum, ita etiam fortitudinis præcepta duorum sunt generum; quædam, scilicet affirmatiua, de opere seu actu fortitudinis exequendo; alia negatiua, de vitijs eidem oppositis vitandis. Quod ad præcepta prioris generis attinet, asserit S. Thomas q. 140. a. affirmatiua præcepta fortitudinis (saltem perpetua ac in particulari) neque in veteri, neque in noua lege fuisse tradita; nec vero etiam in præceptis decalogi expressa. Ratione prioris partis assignat; quia cum lex communem instructionem contineat; ea vero quæ sunt agenda in periculis, non possint facile ad aliquam communem regulam reduci, ideo præcepta fortitudinis in utraque lege negatiue magis, quam affirmatiue proposita fuerunt.

Ratio posterioris partis est, quia præcepta decalogi proponuntur velut prima principia, quæ sunt in omnibus innotescunt: talia vero quidem sunt circa actum iustitiæ in quibus manifesta est ratio debiti; non autem de actibus fortitudinis; quia non ita manifeste apparet esse debitum, vt aliquis pericula mortis sustineat.

Paulo est diuersa ratio virtutum annexarum fortitudini, præsertim patientiæ, & perseverantiæ; de quibus vti communiter magis notis ac necessarijs, tam in veteri, quam in nouo testamento expressa præcepta & testimonia extant. Nam fortitudo, inquit S. Thomas, quatenus distinguitur à patientia, & perseverantia, est circa maxima pericula, in quibus est cautius agendum; nec oportet aliquid determinari in particulari, quid sit faciendum: sed patientia & perseverantia sunt circa minores labores & afflictiones: et ideo magis sine periculo potest in eis determinari, quid sit agendum, maxime in vniuersali. Ita S. Thomas eadem q. 140. a. 2. ad 3.

Verum etsi quidem in ipso decalogo nulla præcepta fortitudinis data sint, negari tamē non potest, extra decalogum tam in veteri, quam nouo testamento, aliqua præcepta fortitudinis etiam affirmatiua fuisse data. Et patet Deuter. 20. v. 3. vbi eum prohibetur, ne cedant, simul etiam præcipitur, vt constanter in prælio persistant & dimicent. Pluraque præcepta de modo belli gerendi præscribuntur. Quod particulatim etiam videre est Iosue cap. 1. vers. 14. In nouo quoque testamento iubemur, animam (seu vitam temporalem) odisse. Et 1. Ioann. 3. v. 16. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: et nos debemus pro fratribus animas ponere. &c.

Nec vllum est dubium, quin ipsa lege naturali actus fortitudinis quandoque sub præceptum cadant, vt constat ex dictis de ordine charitatis, & de bello.

Quod